

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemana za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Zmaga v Trstu.

Prijetno je poročilo iz Trsta, da so zmagali pri volitvah za mestni (resp. deželni) zbor v tretjem volilnem razredu naši t. j. državi prijazni kandidatje. V tem razredu je bila odločba, kajti ker je v prvem razredu zmaga avstrijske stranke tudi gotova, imela bode ta dva razreda zase, a Laha dva (četrti in drugi), tako da potlej slovenska okolica večino odločuje. Ta poslednji moment dela izid tržaških volitev posebej za nas Slovence važen poleg zanimanja, ki ga kot Avstrijci sploh na tržaških volitvah imeti moramo in imamo.

Nič novega nij v našem listu rečeno, če naglašamo tudi denes, da je borba slovenskega naroda za ohranjenje svoje individualnosti in svojega Slovanstva baš zarad Trsta tako važna pa tudi tako teška. Trst in naše Primorje sploh vlečeta poželjivost dveh sosedov na-se, soseda Laha in soseda Nemca. Zato bi nam rad prvi Primorje kar vzel, a drugi bi rad nas Slovence, ki smo zahrbtje in zaslomba Adrije, ponemčil in zidal preko nas glasoviti nemški „most do Adrije“. Da pa mej tema dvema poželjivcema Trst in Primorje nobenemu v žrelo ne pade, to bode briga avstrijska in slovanska. Zatorej je zmaga avstrijske stranke v Trstu tudi začasna zmaga slovanska.

O specijalnem pomenu te zmage za tržaške in okoličanske Slovence hočemo govoriti kasneje — kadar bodo zmagali tudi poslednji pri volitvah v okolici, in pa kadar bodo tudi volitve v I. razredu uže gotove. Kajti, da si tudi v obeh teh dveh razredih zmage za gotovo pričakujemo, vendar nečemo dneva pred večerom hvaliti. Vsakako pa menimo, da mora

vspeh v tretjem razredu močno ohrabriti volilce in agitatorje naše v prvem razredu in v okolici, da sigurno ob tla vržejo uže neznošno laško gospodstvo.

Oficijalen telegram, ki to zmago iz Trsta poroča v prestolnice časnike je dolg in zgovoren takó, da nareja vtis, kakor da bi vladni organi v Trstu bili sami — prijetno iznenađejani z njo, kakor da si je še sami nijso upali gotovo nadejati. In res vidimo, da je avstrijska stranka zmagala le z 864 glasi proti 844, torej prav komaj, borba je bila trda, laški „progresovci“ ali prijatelji „Italie irredente“ so se trdovratno držali. Pač bi se o tem se slovansko-avstrijskega stališča dalo marsikaj povedati, kaj je krivo, da je stvar tako daleč prišla, ali — uže parkrat smo bili konfiscirani, ko smo dali o tem svojim tržaškim dopisnikom besedo, in izkustvo nas previdnosti uči, ker pišemo radi za bralce ne pa za državnega pravdnika.

Čehi in politična situacija.

Ono sredo je v praškem „narodnem klubu“ takozvane svobodomiselné češke stranke govoril dr. Edvard Gregr o položnji češkega naroda v Avstriji. Mnogokatero resnično besedo je povedal, zato naj iz njegovega govora po „Narodnih listih“ sledeče posnamemo. Rekel je, da po njegovem najboljšem prepričanji so Čehi grešili, da so izvolili pasivno politiko, ki jim dozdej nij nobenega vspeha prinesla, pač pa škodovala. Mi Čehi, pravi, smo hoteli posnemati s pasivno politiko Magjare, ki so z njo dosegali in dosegli to, kar jim je leta 1848 pretrgano bilo; ali mi smo pozabili, da je bilo naše pravo uže davno prej, v bitvi na Belej gori pretrgano. In pozabili smo bili, da je magjarski narod agilnejši nego

naš, da je narod magjarski pokazal 1848. in 1866. kaj storiti zna. Historija nas uči, da so vsi vspehi na političnem polju bili dobljeni s krvjo. Srbska, Črna gora, Bolgari, narod nemški, narod italijanski so nam dokaz tega, da političen vspeh le iz krvi izvira. Legija Klapkova je imela več vage, nego vse naše češke pisane spomenice, protesti in deklaracije. Da bi mi na to polje stopili, to ne bode nobeden razumni človek želel. Prej najbojevitejši narod češki je postal zdaj golobje čudi. Zatorej je za nas pot zakona, pot diplomatski. Ali mi smo izvolili pot pasivnosti.

Dalje Edvard Gregr dolži, da je vse češke škodljive pasivnosti kriv samo grof Clam-Martinić, ki je iz osobnosti češko stranko zapeljal. Ker so bili namreč, njega grofa, nemški ustavoverci ob svojem času za zapišnikarja volili, čutil se je razžaljenega in zarad njega so šli vsi Čehi iz državnega zbora. Ker drugače nij bilo večine dobiti za ta izstop, nijso smeli moravski Čehi glasovati! Clam-Martiniću pa da je več za stanovske in druge interese, nego za češko-narodne. Češko vprašanje se ne da ločiti od slovanskega vprašanja, ali s tem nečejo Clam-Martinićevi prijatelji nič slišati. Njim je pasivni upor tudi zarad tega ljub, ker diskredituje parlamentarizem in konstitucionalizem, ki stajim sol v očéh. Če se reče, da nij bilo prilike, odpovedati se pasivnega upora, moram kazati na leto 1866, ko smo Čehi delali jako lojalno politiko, dalje na leto kasneje, ko se ravna o bratih Slovanih v Bosni in drugod, ostanemo mi Čehi za pečjó. To je zločin na naših bratih. Srce nas mora boleti, ko čujemo iz delegacij zasmeh slovanske vzajemnosti. Zato je treba pustiti pasivni upor. Uže smo ga pustili gledé deželnega zbora, treba ga

Listek.

Jezikoslovne reči.

Iz Slovenije. — M.

U bodemo pisali namestu v.

(Dalje.*)

Pri vsem tem ima pa g. n še toliko poguma, da pravi: „g. M. je najbrže čital kot vù ruski prefiks vij...“ Kako more on kaj takega ziniti! Jaz prvotno nesem zapisal vù, akcent gravis (´) na u, nego postavil sem bil na u spiritus lenis (˘), ker tako (ü) zaznamljajo praktičnejši in najnovejši jezikoslovci oni polglas, ki ga staroslovenščina piše z jerom. Tedaj vse odpade, kar g. n navezuje na to okolnost; in če je g. n tudi tukaj s svojimi dokazi v vodo padel, kar mi je prav žal, nesem jaz kriv.

Oni u, ki stoji v eni vrsti s predlogoma

*) Glej šte. 67.

vù in vo, ne stoji v tem smislu, kakor bi ž njima imel isti pomen, vsaj vsagdo zna, kdor je kdaj v rusko slovnico pogledal, da predlog u znači tik, pri itd.; postavljen je tjekaj le kot znamenje, kot dokaz, da tudi Rusi imajo tako znamenje, se ve da v drugem pomenu. Pri nas so taki ljudje, tako starega kopita se držeči, in zastarele napake ljubeči, da se ta hip prestrašijo, ako le vidijo drugo znamenje, črko u „za ta nesrečni v“.

G. n z neumorno doslednostjo ne neha trditi, „da predlog v je konsonant“. I, seveda. Črka v sama na sebi je res konsonant in s to črko res tudi zaznamljamo predlog, ki ga narod vse drugače govori, namreč kot vokal; toda taka zaznamba je popolnoma napačna in v tem pomenu je „predlog v“ res konsonant, kakor je „sü“ ženskega spola, če učencem zapiše „moja sü“ in kakor je „profundus pelagus“ moškega spola, če ga prvošolec moški konstruira. Mi pišemo konsonant,

narod pa vokal govori. Ravno zato, ker je črka v konsonant, ne more stati na mestu vokala u. To je napaka, koju treba odpraviti, in to pri nas toliko bolj, kolikor pomanjkljivejši je naš pravopis.

Mesto da pomanjkljivosti odpravljamo, kakor delajo drugi narodi, mu pa še novih dodajamo. Pravopis je zrcalo narodovega jezika; „pravopis je samo zato, da nam pokaže jezik, kakoršen je, ker pravopis služi jeziku — pri nas krivopis — a ne narobe“, pravi razumni g. T. (gl. „Zvoa“ l. 1877 str. 368). Ravno naš pravopis — lucus a non lucendo — je kriv, da dolga vrsta slovaic mnogim besedam prave sklanje ali sprege odkazati ne more, in nasledek tega je, da se ljudje za oblike pipljejo, in zarad ljubega miru tudi napačne oblike obveljajo, kajti pri razgovoru o odpravi napak je ves starokopitni Israel po konci. Kako moremo kdaj priti do pravopisa, če smo jeli celo diakri-

je pustiti tudi gledé državnega. V državnem zboru bomo faktor, s katerim bode vladna stranka morala računati. Vsa naša moč se mora združiti v prosep ohranjenja naše narodnosti do te dobe, da Slovanstvo začne reševati probleme svetovne.

E. Gregu odgovarja pa „Politik“ v svojem uvodnem članku v listu od nedelje pod naslovom „Neopravičene jeremijade“. Ona pravi, da je na Češkem v nekih krogih navada postala, jadikovati in jamrati o politični situaciji, kakor da bi bili Čehi drugo bitvo na Belej gori izgubili. „Pol.“ pa svari pred pretiranim črnogledstvom. Če je prav res, da Čehi niso dosegli, kar so upali s pasivno politiko, vendar so tudi druge stranke, tako na pr. ustavoverna, še veliko menj dosegle. Češka narodna stranka stoji še zdaj nepremagana in neupognena, a nemško ustavoverna stranka je razdejana in razkopana. V odločilnih krogih da so zdaj bolj nego kedaj do prepričanja prišli, pomoč češkega naroda k skupnim delom monarhije pridobiti.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 26. marca.

Državni zbor je sklenil postaviti odsek, ki bode izdelal addresso na cesarja v poklon ob priliki njegove srebrne poroke. — Potem je sprejel v tretjem branji postavbo o pobiranju davkov do konca aprila in dovolil oddanje sto milijonov zlate rente. Trgovinski minister je naznanil, da je vlada začela dogovore s Srbijo zaradi trgovinske zveze in da upa ugodnega vspeha.

Ogerski deficit za leto znaša 34 milijonov in 227.772 gld. Budget bode do konca tega meseca v zboru potrjen.

V ogerski zbornici je 24. t. m. ropotal Karel Eötvös v imenu skrajne levice zoper berlinski dogovor kot protustaven in protinaroden, ki naj se ne bi sprejel. Isto tako Szilag, ki je zoper okupacijo Bosne govoril. Minister Tisza je odgovarjal, da mejnarodni dogovori, katere krona sklene, prav za prav še ne spadajo pred parlament, ker so brez tega veljavni. Za okupacijo Bosne govore historični momenti. Debata se nadaljuje.

Vnanje države.

Iz **Peterburga** se poroča v „Times“, da je Rusija vsled razložbe Dufferinove in Gorčakovljeve udala se v voljo drugih velevlasti gledé Bolgarije in Rumelije.

Ruski car s soprogo pojde v sredi aprila v Livadijo.

General Chanzy, zastopnik francoske republike je 24. t. m. došel v Peterburg in je bil pri Gorčakovem sprejet.

Nemška kolonija v Peterburgu je imela 22. marca slovesen obed na god svojega cesarja. Pri tej priliki je nemški poslanik Schwantz napil ruskemu carju in rekel, da si oni zastoj prizadevajo, ki hoté razrušiti prijateljstvo mej ruskim carjem in nemškim cesarjem Vilhelmom. — Bog ve! In kakó dolgo še Vilhelm živi?

Rimske radikalne novine „Riforma“ terjajo, naj se za **Grško** potegneta z vso energijo Italija in Francoska, ako Turčija ne bode hotela izpolniti grških terjatev.

V **Italiji** raste republikanizem. V Milanu so se 23. t. m. republikanci stekli s policaji, dva ranili. Naposled je gospodska 21 ljudij zaprla. Konjica je morala ljudi razgati.

V **angleške** zgoraj zbornici je rekel Salisbury 25. marca, da ne bi bilo primerno ko bi angleška flota še ostala v Marmora-morji, ker vlada ne dvomi, da bode Rusija izpraznila Rumunijo od svojih vojakov. Ko bi tega ne storila, je sultan pooblaščen, terjati pomoč svojih zaveznikov, pravi Salisbury.

V **amerikanskih** zjedinenih državah se je sešel narodni kongres izrednemu zasedanju. Lani je bil še senat republikansk, a zbornica demokratična. Letos imajo pa uže v senatu demokratje t. j. jugovci, nasledniki „suženskih baronov“ večino v kongresnej palači Washingtonskej. Pričakuje se, da bode ta večina večkrat prišla v sokob z republikanskim predsednikom republike.

Dopisi.

Iz **Trsta** 24. marca [Izviren dopis.]

Kakor čujem, delava politično slovensko društvo „Edinost“ na to, da se bodo na vseh hribih in holmcih okolo Trsta na predvečer cesarjeve srebrne poroke užgali kresovi. Točno ob 8. uri zvečer se bodo začele zpuščati v zrak rakete in užgal bengalički ogenj na holmci poleg sv. Ivana; isto tako se bode zgodilo pri obelisku v Opčini. Dne 24. aprila pak se bodo iz vseh slovenskih hiš tržaške okolice razobesili državni prapori. Poleg njih vihrale bodo ponosno tudi slovenske trobojnice, da bodo italijanissimi zopet izvedeli, da je Primorje slovanska provincija avstrijska. Sicer jih bode to močno peklo, naše zastave jim močno v oči bodle, ali tako mora se zgoditi, — vsaj rabi tudi zdravnik hudih sredstva, da ozdravi bolnika.

Ker ravno o ónih ljudeh iz „Italie irre-

dente“ govorim, naj vam še poročam, kaj je teh dni prinesel v svojih predalih neki rimski časopis z imenom „Nuova Antologia“. V ta časopis je spisal italijanski poslanec Pavel Fambri zgodovinsko-zemljopisni članek o Istri. Mej družim svetuje ta dobri možanec Italiji, naj ona pri tej ali onej prilici osvoji si Istro, „kajti,“ — tako piše Fambri „mi Italijani potrebujemo neobhodno svojih naravnih mej, in te so od Triglava do Reke in Tersata“ — Zakaj avstrijski oficijozni časopisi ne bilježijo teh izjav italijanskih novin? — Sicer so taka zahtevanja ubozih „nerešenih“ Italijanov v Rimu in drugod mnogo smešna, ali ipak dokazuió, da se protiaavstrijske agitacije v Italiji še neprestano vrše in dobivajo od tod naši italijanissimi hrano.

Iz **Reke** 24. marca [Izviren dopis.]

Skoraj vsa večja mesta Evrope pritekla so na pomoč nesreči, katera je zadela bogato magjarsko mesto Szegedin. Izkusni zemljemerci trdijo, da se je ta nezgoda Magiarom pripetila le samo zaradi njihove zanikernosti in nepozornosti, tako da je človek prisiljen reči, da so bolj potrebni zdaj podpore, ker so vse izgubili, nego pa vredni. Reško mestno starešinstvo je odločilo 4000 gld. Posestnik obče znane torpedne tovarne Waighet, dal je sam 5000 gld., tedaj vsega skupaj 9000 gld. Slavni reški očetje magjaroni so se spominjali na tisto zdato podporo, katero so dobili iz Pesta pred nekimi leti, ko je Rečina, ko še nij bila regulirana, naredila veliko škodo mestu. Poslali so jim celih 30—40 krajarjev stare vrednosti! Te dni je prišel v Reko angleški parobrod ogromne velikosti, kateri ima štiri jadnike (jarbole) in 258 marinarjev. Prišel je iz Malte po torpede v Waighetovo torpedno tovarno.

Z **Notranjskega** 22. marca. [Izv. dopis.]

Učiteljski stan je zelo težaven, temu bo gotovo vsakdo pritrnil, ki le količkaj pozna dolžnosti, katere zahteva njegov velevažen posel. Učitelj nema le podučevati, on je tudi odgojitelj. Njemu se izroči nadpolna mladina, od njegovega delovanja je prav dosti odvisno, s kakšnimi nazori zapusté otroci šolo, kako pozneje postopajo v dejajnosti življenja. Po tem takem mora vsak učitelj smatrati za svojo najsvetejšo dolžnost, da se vedno vsestransko izobrazí, da zadostuje zahtevam časa, da dopolnjuje svoje vednosti, ter da si pridobi novih, kajti pouk in odgoja sti umetnosti, in do

tična znamenja mešati, kakor bi dandenes pisali.

Po vsem tem so se nam pokazale za ta predlog tri oblike: bivša *v'* ali *vè*, soča *v*, bodoča *u*. Kaj nam je misliti o teh oblikah. Za bivšo obliko *v'* ali boljše *vè*, se poteguje več ko tristoletna raba. Predlog *v* tej obliki še sedaj služi Čehom in Rusom; pravico ima, da jo rabimo i mi, zato ker je prava. Oblika *v* je še jako mladega postanka, ker bila je rojena okoli l. 1846, ki se je imela pa boriti s tekmovalko *u*, zlasti v „Drobtinica“ do l. 1864; od óne dobe je pa ta oblika *v* izključno zavladovala, največ po oblastnosti kranjske slovensčine.

Predlog *v* tej obliki služi Čehom, toda le v oziru blagolasja. Pri nas se ta oblika ne more sklicavati na „jus praescriptionis“, ker je še premlada in ker nij prava; vendar bi jo smeli trpeti, toda le v onakem slučaju kakor Čehi; najbolje storimo, če jo pesnikom prepustimo.

Obliki *u* se starost ne more dovoljno zaslediti. Ne bomo grešili, ako po premisleku rečemo, da vokal *u* kot predlog se je govoril v narodu, odkar se je bila noslovensčina izlevila iz staroslovensčine. V pisavi se prikazuje še le, če ne gledamo na pisatelje počenši od 16. stoletja, 1851. leta in sicer v „Drobtinica“. Leta 1852. je v „Drob.“ še po redkem kak *u* posejan; v „Drob.“ leta 1853. se šopiri že oblika *v*, knjiga je izdana po J. Rozmanu; leta 1854. je pa na predni rodoljub do dobra razpoznal, da oblika *v*, spaka kranjske pisarije, nikakor ne ugaja lepoti in pravoti slovensčine na Štajerskem, nemškemu uplivu vsestransko izpostavljene; postavil je bil ta ugledni pisatelj slovenski prezirano obliko *u* zopet na nje častno mesto in jo tudi izključno rabil. Tega leta nekako je na svetlo prišlo tudi Stomškovo „Djanje svetnikov božjih. U Gradcu“, izvrstno, a premalo poznato delo, v katerem je dosledno rabljena oblika *u*, kakor se nahaja tudi v

vseh delih v tej dobi izišlih. Isto tako je ta narodna oblika *u* izključna gospodarica v „Dr.“ leta 1855. Marljivi in uzorni ta pisatelj se pa tudi britko pritožuje, kako so ga napadali jezikoslovski nazadnjaki — s Kranjskega, na kar se bomo že o priliki ozirali. Tem „Drob.“ je pridjana tudi Rozmanova „Kateketika“, ki je še zdaj naučna knjiga v mariborskem bogoslovju in menim, tudi v ljubljanskem; tukaj je rabljena napredna, jugoslovanska oblika *u* da-si ne dosledno povsod pri glagolih. V „Drob.“ leta 1856. se uzdržava še oblika *u*, kojo pa že močno spodriva oblika *v*; letnik je dal na svetlo Stojan. „Drobtinice“ leta 1857. nam kažejo zopet sam *v*, klanjajoče se kranjski slovensčini. „Drobtinice“ za leti 1859. in 1860., čuteče, da néso prav storile, popustivši lepo prednost oblike *u*, prinesle so to le jadikovanje: „Jugo-iztočni Slaveni pisarijo bolj pravilno, ko mi Slovenci. Bili so, ter so tudi dan denašnji bolj ločeni pa oddaljeni od Nemcev in nem-

umetnosti se ne dá takoj dospeti, ampak treba je učenja, vstrajne vaje in obilo truda!

V nadalnje izobraženje učiteljevo so jake važnosti učiteljska društva, v pravem duhu uravnana. Po teh se skljuje zborovanja, v katerih lahko vsak ud svoje mnenje izrazi, svoje izvedenosti objavi itd., kar je jako koristno sosebno za mlade, še malo izkušene moči. Več glav več vé. Z združenimi močmi se da marsikaj doseči, kar posameznemu nij mogoče. Smoter vsakemu učiteljskemu društvu pa je in mora biti le vsestransko delovanje za prospeh šolstva! Ta smoter pa je odvisen od pogojev, ki imajo vsi svojo koreniko v osebnosti učiteljevi. Prvi pogoj je pravo mišljenje učiteljev, ter njih sveto vnetje za sveto stvar! V čem se pa ta pokaže? — V ljubezni do svojega poklica, v resnem spolnjevanji njega dolžnosti, v prijateljstvu do svojih sodrugov, v ljubezni do svoje domovine, do svojega naroda, in sploh v sočutji z vsem, kar ugaja sreči in blagostanu človečanstva. Tako nekako je slavni pedagog Diesterweg govoril o bitstvu mišljenja, ki bi ga moral vsak učitelj gojiti v svojem osrčji. A kakšno je to sploh na Kranjskem? — Nekaj časa uže se očitno kaže, in sicer v najgrjeji meri.

Učitelju na Kranjskem uže tako osoda nij kaj posebno mila, a gorjé mu, če ostane vstrajen, kakor je bil, če ne opusti prvotnega mnenja — svoje prepričanje, — če se ne uklanja želji možev, ki delajo „für“ in representirajo „die gute sache“. Trikrat gorjé mu, če nij ud „landeslehrervereina“ ali pa kakega „zweigvereina“! — Prost je človek v svojem dejanji in pamet ima tudi, da zna, kaj sme po svojem prepričanji storiti; a če svoje duševne prostosti več uporabiti ne more in se slepo iz gole bojzani uda volji družih, potem postane mašina, ki se da pregibati, kadar in kakor je drug m drago!

Nekaj učiteljev postonjskega kraja je ostalo svojemu mišljenju vendar zvestih, ter nij pristopilo k „zweigvereinu“. A uže je začel bič peti nad temi uporniki, ki nijso hoteli posvetiti svojih močij „dem fortschritt und der guten sache!“ Quos ego! — si je menda izbral za geslo eksekutor s „tatrutto“. Pa saj se sami najbolj bičajo — njih „pedagogičen“ duh postaje vedno bolj očit, njih namen od dne do dne bolj jasen! Če jim je bilo res le za „fortschritt“, zakaj pa zdaj na vse kripilje preganjajo nekatere narodne učitelje tega okraja? Če pridigujejo složnost, ko-

legijalnost, zakaj sejejo potem sami neslogo in to še na tak način? Če jim je za šolski napredek, zakaj ne obračajo svoje pozornosti le na tega, ampak se brigajo celo za privatne besede, ki jih je ta ali oni učitelj — ki pa nij „zweg“ — govoril, le da bi ga potem na podlagi teh „höhermorts“ priporočili?

Mislimo, da se pač nobeden ne bo kesal, če nij član tega „vereina“. Po prej navedenih besedah bo pač vsak takoj sprevidel, kakšne naravnosti je mišljenje te za „napredek“ vnete „pedagogične“ družbe. Práj smo rekli, da se kaže dobro mišljenje učiteljevo tudi v prijateljstvu do svojih kolegov. Pa kako gojé „zweigvereinovi“ prijateljstvo? Na originalen način. Na videz se ti dobrikajo, sladko delajo — a prežé ti na vsako besedico; če jim kakšna nij po volji, se takoj vzame „ad notam“. Čudno so skrbni, pazili bodo na te, ko na punčico lastnega obesa ter vedno gledali: kam greš, s kom občuješ, kedaj prideš zvečer domov i. t. d. Če je gradiva za en hip zadosti, pa hajd' skovat „anzeigo.“ Tako se svojim „špicelistvom“ prav živo kažejo svojo naobraženost in resginljivo — prijateljstvo do svojih kolegov „nezwegljerjev“. — Učitelj mora biti navdan z gorečo ljubeznijo do domovine, do svojega naroda. A tu se, če učitelj pripozna, da je Slovenec, da česti in ljubi svoj jezik, najdražji dar, ki ga je podedval po svojej materi, to zaračuna takoj za greh, ki zahteva obilo pokore. Naj bode še tako zvest v svojem poklicu, naj spolnuje svoje dolžnosti še tako vestno — on vendar nič ne velja, on je „persona ingrata“, „verfassungsfeind“ in morda celo — republikanec, komunist, kajti naši postonjski pedagogi pri svojej logičnosti koj pridejo do takih sklepov. Tak sklep se potem realizira, t. j. on se objavi „höhermorts“, s kratka učini se denunciacija.

Družba pa, katere udje nesramno špiclajo in denuncirajo pripadnike lastnega stanu, ter si po tej poti hočejo pridobiti zaslug in slavno ime — kar si jim je sicer uže na vsem Slovenskem posretilo — je vredna vsega zaničevanja, ter ne zasluži, da životari.

Dixi Bolska.

Iz Lahovič pri Cerkljah na Gorenjskem, 25. marca [Izv. dop.] Na tem svetu se vse preobrača, zdaj je sreča, zdaj nesreča, zdaj veselje, potem žalost. S tem nas osoda opominja, da smo na tem svetu le popotniki, ki se preselimo v malo letih v večno daljavo. S tem imamo, le to misliti, delati in za naše

čase bolj se anati, kakor pa za to posvetno minljivo nič vredno veselje. Kakor pretečejo letni časi tako nam tudi pretečejo dnevi našega življenja. Nastopila nam je ugodna spomlad. Kako veselo se vidijo kmetovalci na polji s svojimi lepimi konjiči ali voliči, ki poljumno pripravljajo za setev, in za ta čas kar sliši k temu našemu delu se vidi lahko. Veseli ptički pojejo nad nami vesele pesmice, škrijanci se zjutraj vzdigujejo nad orači polja, ker to nam veselo spomlad daje. Ker je setev tu, zatorej bi ne bilo dobro, ko bi jaz od nje danes molčal, zatorej poprimem za pero, in bom prvič govoril od ruskega lanu, pa po resničnej uterjatvi in bivanju našega kraja. Bog dodeli mir in edinstvo in pravo vero, ker to je prvič na podlagi, da se boljši časi napravijo. Moj pred sosed mi je sledeče pravil o ruskem lanu da tudi sl. družba kmetijska izve. Leta 1877. ga je iz 1/2 mernika zraslo 1 mernik semena tedaj polovico, in 12 pušljev prediva, 1878. vsajenega 1 mernik ga je dva mernika zraslo, potem 24 pušlov prediva, pa ne kaj na dobrej niivi brez strežbe; lan je dolg. predivo lepo in dražje. uže 1 pušelj vaga 4—5 ž kakor so, jaz ga priporočam vsem gospodarjem, če ne veliko, vsaj nekaj je dobro, če se le dobro seme dobi, a mora kupec dobro stati zanj. Njiva se pred zimo pognoji, potem spomlad se gorje pusti ležati, potem povleči. zdaj okolo sv. Florjana se zakoplje in oglešta po previdnosti; lan zraste 27 do 29 col dolg, potem ruje se, reflja in zgrinja, pa prvič to je dobro, ker čaka na njivi, postavim če kmetovalce z delom baše, da ne morejo vsega enkrat, čaka še 14 dni delj na polju; naš domači pa ne čaka črez dan; seveda čaka uže, ali glej na gospodarjevo škodo. Terice tarejo lan težje, ker je bolj trden, seveda slabe terice ne opravijo dobro delo. Fino je predivo, posebno; praznje je dobro, ker je močno, za drete in cvirn; praznje predivo je ž po 38—42 kr. hladnik pa po 20—24 kr. Potem lahko vsak lanorejec vidi koliko koristi. Pa to povem vsem lanorejcem, da laneno seme naj vselej spravijo na suho, ka vlažnost ali fajhtna shramba je uzrok, da se spridi, je škoda velika za sejanje pa tudi za olje; zatorej naj bi kmetovalci vselej večkrat posebno o deževnem vremenu gledali ga premetavati ali pretresavati, da se obvaruje škode.

Slovenska gledališka predstava.

Gledališka predstava, katero je napravilo „Dramatično društvo“ v čitalnični dvorani dné

ščine, tedaj se je ohranil bolj čist njihov govor. Mi Slovenci smo pa zakovani v okovih nemščine, ter se je znebiti ne moremo slovenski pisajoči: ker vedno le prebiramo nemške bukve in časopise, ter prestavljamo le iz nemškega. Podajmo se v duhu v domovino sorodnih bratov slavenskih; učimo se nekoliko nam najbližnjega horvaškega jezika... Zvediti utegnemo, da smo v svojem jezikoslovju za ostali, smo močno za bratomi slavenskimi, da se truditi moramo jako, da dosežemo, kar uni že imajo, pravi govor slavenski.“ Vidi se, s kako veliko težavo so vrli štajerski Slovenci popustili jugoslovansko obliko „u“, da si naravnost ne rekó. Za Slovence na Štajerskem je bila oblika „u“ prav živo čutena potreba, da se zabrani napačni izgovor; in tako oni v pisavi vedno bolj fmirajo, odkar so popustili lepo in teško priborjeno predstavo oblike „u“. V „Drobtinica“ leta 1861. vlada izključno „v“, pri glagolih stavljan brez

vsakoršnega pravila. Letnik je tiskan v Marburgu. — Letnik 1862 „Drobtinice“ ima zopet bolj pogostoma obliko „u“; ravno tako se nahaja predlog v tej obliki tudi v letniku 1863. V letnikih 1864, potem 1865 in 1866 in v „Drob.“ l. 1869 ne najde „u“ nobenega mesta več; na njegovo mesto je stopil krokodilasti „v“, in dovolj — s to obliko „u“ so zginole tudi lepe in koristne „Drobtinice“ sè slovstvenega pozorišča. Videli so rodoljubni štajerski pisatelji, da njihova napredna pisava nahaja toliko protivnikov, zlasti oblika „u“; to jim je pogum jemalo krepko napredovati; napak so storili, da so se tega ustrašili, jako napak, naj popravijo to napako.

Močno je želeli — to bodi mimogredó omenjeno, da bi se štajerski Slovenci ohranili in zopet izdajati začeli „Drobtinice“, da bi zopet jeli gojiti to sprelepo cvetko Slomškovo, nepozabljivemu vladiki v vedni in hvaležni spomin. Naj zopet oživé, a ne „Drobtinice“, ampak „Drobtine“.

Slovenski pisatelji na Štajerskem Slomšku, ki je za slovensko stvar toliko storil, da se po vrednosti še oceniti ne more, ki je ovaroval Slovence svoje, da neso v tako tužnem stanju, kakor oni na Koroškem, ki je storil, da so bolj napredni, svoje narodnosti bolj zavedni, ko ostali Slovenci po Sloveniji, temu Slomšku ne morejo lepšega spomina postaviti, kakor da narodu podadé prerojene „Drobtine“ z odlično obliko „u“, kakor so jo svoje dni že obično bili pisali.

Predlog v tej obliki („u“) ima tedaj že, kakor smo videli, zgodovinsko pravico. Ta oblika ima pri nas največ pravice, da se se jej prizna od mrtvih, papirnatih slovničarjev zanikavano pravo javnosti, in sicer to gledé našega lastnega slovenskega naroda in pa gledé Jugoslovanov.

(Dalje prih.)

23. t. m., se je jako dobro vršila. V prvej igri „Pokojni moj“, katero je iz francoskega prevela gospa Luiza Pesjakova, odlikovala se je gospa R. v nalogi Heloize, katero je z elegantnosijo in lepim ljubó donečim govorom tako izvrstno predstavljala, da nihče ne bi bil verjel, da je gospa prvokrat kot igralka nastopila; k perfektnej igri družila se je tudi krasna okusna tealeta, tako, da je zares očarala poslušalstvo. Nalogo Hermine prevzela je gospica N., katera nam je še od prejšnjih društvenih predstav v dobrem spominu. Igrala je staro koketo jako dobro, in dopadalo nam je posebno še, da gospica nij pretirala, kar se pri taci nalogah kaj rado zgodi; pokazala se je tudi v tej igri kot izurjena domača igralka. Hišino Zalko predstavljala je gospa V., katero smo predolgo uže neradi pogrešali na slovenskem odru, ker to je znano, da v navnih rolah je gospa V. neprekosljiva. Moški nalogi ste bili igrani od gospodov G. in B. — Prvi je eden naših dramatičnih predstavjalcev stare garde, katerega smo vedno z veseljem na odru zagledali, ter njegovo mojstersko igro občudovali, toda — tudi uže dolgo pogrešali. Prevzel je za ta večer nalogo odvetnika Fernambuca, in z gladko tekočo besedo, izvrstno mimiko in masko pokazal se vnovič kot vrlo spretni igralec, ki zna vsako besedo pravilno naglašati, vsak korak primerno stavljati in kateremu se na vsacem migljaju pozna mojstra, žalibog nam nij dano veselje, tega gospoda večkrat na odru slišati. Nalogo Champagnola igral je gospod B. prav živo in sigurno, akoravno se nam dopade bolj v komičnih nalogah, katere se mu bolj podajo, nego resne. Pa gospod B. je tudi uže izkušen igralec, in posrečilo se mu je mladega so-proga dostojno predstavljati. Ker je bil ensemble skozi in skozi izvrsten, učinila je ta fina salonska igra obče zadovoljstvo mej občinstvom, katero je na konci vse igralce burno dvakrat na oder poklicalo.

Druga igra je bila J. Alešovčeva izvirna burka „Nemški ne znajo“. S to igro je g. Alešovec dobro naslikal zmešnjave, katere nastanejo vsled nemškega uradovanja pri naših oblastnijah. Posamezne naloge so karakteristične, igra ima res komične prizore za smeh. Čitalnicam na deželi bode s to burko, če jo avtor v nekaterih stvareh popravi, ustrezno, ker iz domačega življenja izvira in se lahko predstavlja v manjših prostorih. Igrala se je pa tudi tako naravno in živo, da je bilo veselje. V prvej vrsti se je odlikoval priljubljeni naš komik g. K., kateri je mogočnega, na svoj „tajč“ zelo ponosnega birača kaj dobro predstavljaj, pa tudi gg. Š. P., B. in Št. so humoristične svoje naloge izborno izvršili. Gospod J. P. pa je očeta župana jedrnato in moško igral in s svojo krepko postavo vrlega Korena prav po domače predstavljal. Pokazala se je pa ta večer tudi nova diletantinja gospica I., katera je nalogo županove Rezike mično igrala. Če je tudi v začetku nekoliko bojazljivo nastopala, rastel jej je pri vsakej sceni bolj in bolj pogum, da jej smemo vsakako za prvi debut čestitati in upamo, da se nam kmalu zopet v kakej igri prikaže. Druge naloge so majhene, toda vsi igralci so se jih dobro naučili in razmotalo se je vse tako gladko, da ne kmalu tako. — S to predstavo se je pokazalo, da imamo še zmirom izvrstne moči za slovensko gledališče, samo da nam redkokrat napravljajo jednaci veselih večerov.

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.

Domače stvari.

— (Ljubljanska deputacija do cesarja.) Ljubljanski župan je bil ponedeljek večer sklical mestne odbornike k zaupnej seji, v katerej so se oglasili mestni odborniki gg. Bürger, Doberlet in Klun, da pojdejo z županom na čelu 24. aprila na Dunaj cesarju čestitat v imenu ljubljanskega mesta.

— (Sokolski večer) v ljubljanskej čitalnični dvorani je bil vtorek večer prav dobro obiskan, dvorana je bila polna in predstave „meglene podobe“ po aparatih ranjcega „Sokola“ Grmeka kakor tudi humoristični dobro osoljeni kupleti gospoda Kajzela so bili z občno pohvalo sprejeti, zabava živahna. Zanimivo berilo „Skrivna modrost in Pikin Jek“ hočemo priobčiti v našem „listku.“

— (Iz tukajšnjega gimnazija) sta óna dva osmošolca, ki sta se s policaji stepila in zato čez noč v zapor dejana bila, morala izstopiti, ker bi bila sicer izključena.

— (Novo poslopje za hranilnico) bode zidala „kranjska stavbena družba“. Do oktobra mora biti pod streho. Došlo je bilo več ofertov, nekateri so bili dražji, nekateri pa tudi cenejši nego stavbena družba.

— (Iz seje kranjskega deželnega odbora) 21. marcija: Več družinam rezervistov so se dovolile denarne podpore; — v službo vincarja na deželnej vinogradnej in sadjerejskej šoli na Slapu bil je sprejet Josip Urbančič (bivši učenec te šole), v službo sekundarija v deželnej bolnišnici v Ljubljani pa dr. Aleks. Metze iz Prage; razpisano steklarško delo za norišnico na Studencu izročilo se je trgovcu Fr. Kolmanu, mazavsko (firmažarsko) delo pa Adolfa in Hugonu Eberlu.

— (Iz Metlike) se nam piše: Srebrna poroka cesarjeva praznovala se bode v Metliki po skupnem programu vseh tukajšnjih društev. Predvečer bodo goreli kresovi. Ljudska veselica bode, ako nas rad nagajivi april ne poškrupi, 24. popoldne javna pod milim nebom z loterijo na prid tukajšnjim šolskim revčekom in nesrečnim poplavljenjem.

— (Plagijat.) Piše nam naročnik našega lista: Članek: „Der Niedergang der slovenischen Bewegung“ nij originalen, marveč posnet in mutatis mutandis skoro od besede do besede prepisan iz „N. f. Presse“, katera je pred dobrimi 5. leti kot drugi uvodni članek prinesla „Der Niedergang der tschechischen Bewegung“. Ljubljanski dopisnik je dotični list hranil, in tako „N. fr. Pressi“ ukradeno gradivo malo predelano zopet prodal. — Jaz se članka v „N. fr. Presse“ tako živo spominjam, da bi ljubljanskega perfidnega korespondenta prav resno stresel, da ga imam pri rokah. — To se mi je zdelo potrebno naznaniti v „karakteristiko.“

— (Iz Livna) je izvedel tukajšnji nemški list po nenavadnem potu preko — Novega mesta, da je tam doli v Bosni ustanovil lejttenant Milavec bralno društvo, v katerem so časniki „N. Fr. Pr.“, „Gartenlaube“, „Slovenski Narod“, „Fleg. Bl.“, „Ueber Land und Meer“, „Ill. Bl.“ in celo „Laib. Tagblatt“. Liste dobivajo v Livno peti dan po izhajanju.

Razne vesti.

* (Zopet napad na uradno rusko osobo.) Iz Peterburga telegraf 25. t. m. javlja, da je 24. marca zvečer stretil nekdo na konji na generala Drentelna na Nevskem trgu, a ga nij zadel. Oni človek strelec je ubegnil.

* (Plaz.) V vinogradskej gorici blizu Radgone se je zemlja odtrgala v jarku in po-

sula nizdolu, ter zagrebla pet vinskih bramov in jedno hišo.

* (Spet kuga.) Iz Rusije poročajo, da se je v Vetljanki pokazal zopet en nov slučaj kuge, ali bolnik nij nevarno bolan.

* (Nesreča na morju.) Barka „Federiko B.“, ki je imela voziti oglje iz Marseille v Aleksandrijo, utonila je 19. februarja pri Gjoja Tauro. Valovi silnega viharja so jo pogreznili. Ljudje so z obale gledali, ali niso mogli nič pomoči.

Tujci.

26. marca:

Evropa: Sadelšek iz Trsta.
 Pr. Slon: Grünhut iz Dunaja. — Lengyel iz Kaniže. — Polak iz Trsta. — Seitinger iz Dunaja. — Kanž iz Gradca.
 Pr. Maliča: Wohlheim iz Dunaja. — Globočnik iz Železnikov. — Blum iz Dunaja.
 Pri bavarskem dvoru: Leban iz Kranja.

Dunajska borza 26. marca.

(Isvirno telegrafično poročilo.)

	64	64	25	kr.
Enotni drž. dolg v bankovcih	64	64	25	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	76	76	35	„
Zlata renta	117	117	25	„
1860 drž. posojilo	803	803	—	„
Akcije narodne banke	242	242	70	„
Kreditne akcije	117	117	10	„
London	9	9	32 1/2	„
Srebro	5	5	54 1/2	„
Napol.	57	57	45	„
C. kr. cekini				
Državne marke				

Razglas.

Visoko c. kr. namestništvo v Trstu je s št. 2815 od 12. t. m. mesečne semnje za živino, poljske pridejke, gospodarsko in kmetijsko orodje, štacunsko blago itd. v Divači dovolilo, in bode z 26. aprilom t. l. pričenši, vsak mesec na ta dan tukaj semenj. Ako bi bil na ta dan praznik ali nedelja, se preloži semenj na prihodnji delavnik.

Gospodarski svet v Divači,
 dné 26. marcija 1879. (102—1)

Razglas.

Z dovoljenjem sodnijskim se bode vse premakljivo blagó iz zapuščine dné 28. februarja t. l. umrlega urarja, gospoda Ivana Giroda, in sicer:

I. hišna in kuhinjska oprava, obleka in perilo, stvari od zlata in srebra, vse te reči v petek dné 28. marcija t. l., ter naslednjega dné v stanovanji umrlega zapustnika na starem trgu št. 2 v III. nadstropju (v gospé Karline Köhlerjeve hiši);

II. vse stenske in žepne ure, urni deli in furnitúre, prodajalniška oprava, ura na plin, isto takosna svetiljka itd.; — te sub II. navedene stvari se pak bodo

v ponedeljek dné 31. marcija t. l., ter v naslednjih dnéh v prodajalnici za ure pod Trančo, obakrat od 9. do 12. ure popoldne in od 3. do 6. ure popoldne prodajale v javnej prostovoljnej dražbi ónim, ki bodo največ obljubili in v gotovini takoj plačali.

V Ljubljani, dné 22. marcija 1879.

C. kr. notar kot sodnijski komisar:
 (98—2) Dr. Jarnej Zupanec.

WASSERDICHTE
 ZELTSTOPPE-REGENMÄNTEL
 DECKTÜCHER
 empfiehlt die
 Wienerberg-Landgut-Fabrikniederlage
 M. J. SINGER & SÖHNE WIEN.

Solide Firmen als Vertreter erwünscht.

(195—201)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.